

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 275
אדר תשפ"א

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

טורחים ומשקיעים מאמצים רבים והוצאות רבות לעשות את העירוב ברמה הכי טובה, עם עמודים מסודרים, ועם לחיים, וכעת עמלים לסדר שיהיה עומד מרובה עם ג' מחיצות לבטל דין רשות הרבים לכו"ע. נברך אותם בזאת שיזכו לזכות את הרבים בלי שום מכשול.

מתי לחי בעירוב במפלס התחתון, אינו כשר למפלס העליון

במהלך הסיור הגענו למקום שהיתה צורת הפתח של העירוב הישן, והתעוררה שאלה האם זה טוב גם כלפי הרחוב החדש. וזה דבר מיוחד שמצאנו בהלכות עירובין בכמה מקומות שיתכן שתהיה מחיצה שטובה לעירוב שנעשה בצד אחד, ואינה כשרה למי שעושה עירוב בצד השני. [כגון חצר קטנה וחצר גדולה, וכן בגידוד ומחיצה לחד מ"ד בגמ']. ואכמ"ל.

בקצה הרחוב עשו צורת הפתח שסוגרת את הכביש, החוט היה קשור בגובה [לשני עמודים] עם שני לחיים מסודרים כנהוג בעירובים השכונתיים. אבל לפני הלחי היו סלעים גדולים ששמים כסיום למפלס הקרקע שבצידי הרחוב. הסלעים אינם גבוהים י' טפחים, ואינם מחיצה, [והמחיצה של העירוב היא בגדר הברזל שבנויה בהמשך בעומק המפלס]. וא"כ ההגדרה של הסלעים היא

קרקע גבוהה [שיש בה רוחב ד' טפחים]. והנה הלחי עומד מיד אחרי הסלעים, בקרקע הנמוכה, באופן שמהצד שכעת עושים את העירוב ברחוב החדש, הם מסתירים את החלק התחתון של הלחי, יוצא שאין בלחי שיעור מחיצה י' טפחים כלפי השטח של העירוב, כי מי שעומד לפני הלחי על הסלעים [שזה קרקע העירוב], רואה לחי בגובה שמונה טפחים בלבד, כי השאר נמצא נמוך מהקרקע שלפני הלחי. [ואע"פ שכלפי

הרחוב, ואפילו כלפי מי שעומד מתחת החוט בתוך חלל הפתח, יש שיעור גובה י' טפחים, אבל יש עוד הלכה בעמודי צוה"פ [שמבואר בחזו"א בכמה מקומות] שהעמוד צריך לסתום ולשמש מחיצה כלפי שטח העירוב שלפניו, ובאופן זה שהשטח שלפניו גבוה, הרי הלחי אינו מחיצה י', [והחלק הנמוך מהקרקע אינו מחיצה לקרקע]. וכן מבואר להדיא בחזו"א.

יש להוסיף, שאם היה רווח בין הלחי לבין הסלעים, היה מספיק שהוא מחיצה כלפי השטח ההוא, ואינו צריך להיות י' טפחים כלפי כל הרחוב. ושיעור הרווח הוא, ד' טפחים, כשיעור רשות מינימלית. אבל במקרה זה שאין ד' טפחים בין הלחי לסלעים, ואפילו לא ג' טפחים, אין הלחי יכול להחשב מחיצה לעירוב.

והפתרון לכך כותב החזו"א, שיעשה לחי ארוך שגבוה י"ג טפחים, דהיינו שיהיה בו י' טפחים מגובה הסלעים ומעלה, אבל גם ימשיך וירד למטה עד הקרקע הנמוכה שבה הלחי נמצא, [כי צריך שהלחי לא יהיה תלוי בגובה ג' טפחים מהקרקע גם ביחס לקרקע שבה הוא נמצא]. ולכן אמרנו לאברך היקר, שאפשר להוסיף מעל הלחי עוד גובה שני טפחים להשלים לי' טפחים, ובלבד שהחלק הנוסף יהיה תואם ושווה ללחי, כדי שלא יהיה חשש של "פתחי שימא", מחמת בליטה בחיבור [אם זה בשיעור שנראה מקולקל].

אמנם כאמור, הבעיה הזו היא רק כלפי העירוב החדש, משא"כ כלפי העירוב הישן שנמצא בצד השני, ששם אין סלעים לפני הלחי, הרי הוא כשר, כי יש בו גובה י' ביחס לשטח העירוב ובכל זאת לעירוב המקביל בצד הסלעים אינו כשר.

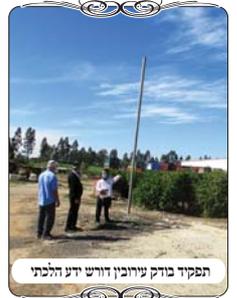
איסור קרפף במפלס שבין הרחובות, והפתרון לחלק בגדר

בהמשך הסיור ראינו דבר נוסף מעניין, שנוגע לדין "קרפף", דהיינו שטח יותר מבית סאתיים שאינו משמש לדירורים, שהוא אסור מדרבנן

סיום מחזור לימוד "בודקי עירובין" סניף רמות

שבוע זה זכינו בסייעתא דשמיא לסיים מחזור נוסף של לימוד "בודקי עירובין", במסגרת השיעורים שהתקיימה בשכונת רמות בירושלים, ובה השתתפו עשרות אברכים ת"ח, שבאו מידי שבוע לעסוק בהבנת דיני העירובין הנוהגים בזמנינו, עם לימוד הפרקטיקה והמקרים השונים, לדעת לשים לב לכל מקרה, מה הנידון בו ומהי ההלכה שהורה פוסקי זמנינו בכל דבר.

האברכים שסיימו כעת ארבעה חודשים של לימוד, הודו באופן מיוחד על הידיעות הנפלאות והברורות שהם רכשו, וציינו עד כמה הם מרגישים עכשיו קשורים לקיום הלכות עירובין, הם רואים ברחוב עמוד או לחי, הם יודעים איך להסתכל עליו, מה לראות בו, היכן המחיצה, מהו הגובה, האם הצמחים מסביבו מפריעים או לא, איך רמת האברכים שסיימו דינים שנהיו מעשיים ביותר. מבין של לימוד, הודו באופן מיוחד על הידיעות הנפלאות והברורות שהם רכשו, וציינו עד כמה הם מרגישים עכשיו קשורים לקיום הלכות עירובין, הם רואים ברחוב עמוד או לחי, הם יודעים איך להסתכל עליו, מה לראות בו, היכן המחיצה, מהו הגובה, האם הצמחים מסביבו מפריעים או לא, איך רמת הכשרות של החוט, ועוד עשרות דינים שנהיו מעשיים ביותר. מבין המשתתפים יש אברכים שלמדו בכלל מסכת עירובין, ולמדו משני"ב במסגרת דרשו, אבל זה עדיין היה בגדר לימוד בלבד, כמו "הלכות שחיטה", ועכשיו שראו את התמונות והבינו כיצד עושים כל דבר, זה נהיה למעשה, כמו "הלכות מבשל בשבת".

תפקיד בודק עירובין דורש ידע הלכתי

בימים אלו נפתחת בס"ד קבוצה חדשה בשכונה אחרת בירושלים, ומצטרפת לקבוצות המתקיימות במקומות נוספים בבני ברק, מודיעין עילית וירושלים. ובמקביל יתחילו בשכונת רמות מחזור חדש ללימוד חישוב התחומין בזמנינו עם דיני ריבוע העיר וצורת החישוב והמידדה. מי שמעוניין להשקיע בלימוד הזה, ולהיות מהת"ח שבקיימים בהלכות עירובין ותחומין הלכה למעשה, יתקשר עכשיו למוקד העירוב, בטל' - 054-8483320.

החצרות של הבתים שבקצה השכונה ללא עירוב!

אחד מהעירובים שנבדקו השבוע, עירוב של השכונה החדשה בתחתית רמות א' בירושלים, שיש בה הרבה משפחות חרדיות, וביניהם שני אברכים צעירים שלמדו במסגרת "בודקי עירובין", ועי"ז הם שמו ליבם לדאוג שיהיה עירוב מהודר בשכונתם. למרות שהשכונה נמצאת באזור טוב, הם גילו שהרחוב שלהם נמצא כמעט ללא עירוב, כי גם העירוב העירוני סומך על קו העירוב שנמצא צמוד לשכונה, וכעת שבנו עוד רחוב למטה, הרי הוא מחוץ לעירוב, ואסור לטלטל בו. [מלבד ההיקף של הרבנות של גדר ההפרדה שכולל שטחים גדולים הרחוקים מהעיר, וזה בעייתי מאוד]. וזה נקודה חשובה לכל אלו שגרים בקצוות הערים, וכן שמענו מהאחראי על העירוב בשכונת רמת שלמה, שיש להדגיש לבתים שגרים בשורה האחרונה בשכונה, שמאחורי ביתם אין עירוב, ואפילו החצר האחורית של הבנין, אם אין לה סגירה בפני עצמה, אסור לטלטל בה.

עירוב זמני למתרים התפילות בקירונה

שני האברכים שלמדו את המלאכה של עשיית עירוב, וידעו את המשמעות החמורה של מקום ללא עירוב, כמה מכשולות שיש בזה, נטלו על עצמם את העול הגדול לעשות את העירוב מידי שבוע, אע"פ שמדובר באזור בבניה, שעשיית העירוב במצב כזה דורשת הרבה מאמץ. וכן הוסיפו לדאוג גם למניני הקורונה שנערכים באהלים בשטח הפתוח, ועשו גם שם עירוב זמני, שלא ייכשלו בטלטול מחוץ לעירוב. ובאמת יש להם זכות גדולה, שהם

היציאה שלו לענין שבת תהיה דרך שם. אבל צ"ע שבגמ' ובשו"ע כתוב שהטעם משום שנוח לו לצאת דרך הפתח לבקעה, וקשה איך יתכן שיתור נוח לו, הרי אינו יכול לצאת משם עם הגמלים והקרונו, ובפועל באמת אינו יוצא משם, א"כ סה"כ זה לא דרך שראויה לו, ולדינא הורה הגר"מ רוזנר שליט"א להתיר, שאם לא צריך לרדת בחבל, נקרא דרך.

הנה בדברים אלו אנו רואים ולומדים את גודל הצורך בדיעת הלכות עירובין על בוויים, והענין בהם להלכה. כל מה שהזכרנו עד כה, הם רק שלשה דברים, מתוך בדיקה של עירוב אחד. באותו עירוב היו עוד דינים והלכות, ובכל עירוב יש דינים והלכות נוספות. יתן ה' שנזכה להרחיב את ידיעותינו בהלכות עירובין ובכל חלקי התורה, בעיון ובבקיאות, ובהלכה למעשה.

מה הבעיה בחוט ברזל שזור

מתוך הפעילות גם בבדיקה ותיקון של העירובים במניני החצרות, היה מקום אחד שעשו צורת הפתח עם שני עמודי עץ, ומעליהם חוט ברזל שזור. החוט הזה משמש לפועלי בנין להצמיד קרשים, והוא שזור מששה חוטי ברזל. כמובן שהוא חזק מאוד, ואין צורך לעשות את העירוב מחוט כזה חזק, אלא שכנראה שבאותה שעה שעשו את העירוב חיפשו חוט, ומצאו את החוט הזה זרוק, והשתמשו בו. לכאורה זה טוב שהחוט יהיה חזק, אבל בחוט הזה יש גם חיסרון, שהחיסרון הזה מצוי בכל חוטי הברזל. כיון שהם מתעקמים בקלות, וכאשר מיישרים אותם אינם חוזרים למצב ישר לגמרי, אלא רואים בהם זגזוג שניכר ובלוט לעין, ומובא בשם הר"ם הסטיפלער זצ"ל שחשש בזה

חוט העירוב מחוט ברזל שזור ומזוג

לפסול של "פתחי שימאי", כי זה נראה דבר לא תקין. ואמנם משמע שהחשש הזה אינו בגדר פסול ממש, ומ"מ כשבאים לעשות עירוב טוב, יש להימנע מלהשתמש למשקוף בחוטי ברזל. וק"ו בעירוב שנעשה בתוך עירוב שכונתי, שכל מטרתו היא להגיע לשיא ההידור.

לאחר שראינו את הדבר, הערנו את תשומת ליבו של אחד מהת"ח בבנין, והוא ציין ששם לב לזה וביקש שנדאג להחלפת החוט, שיהיה חוט מהודר וחזק. והדבר בא אל תיקונו. בענין זה יש לציין שוב, שבעירובין חשוב שיהיה גם ידע הלכתי פרקטי, לא מספיק שיודעים את ההלכה הכתובה במשנ"ב ובספרי הפוסקים, כי יש הרבה דברים דומים ואילתורים שנעשים שדינם שווה, אך אינם מובנים מאליהם, וזה חלק בפני עצמו להתלמד לשים לב לדינים השייכים לכל דבר ודבר. לכן חשוב כשעושים עירובים פרטיים, להזמין את האחראי בשכונה או מישהו אחר שמתעסק בעירובין למעשה, כי יש לו את החוש לתפוס מה הדברים הנוספים שלא חשבו עליהם, ויכולים לעכב או להפחית את רמת כשרות העירוב.

כמו כרמלית ואוסר את העירוב. בגליון הקודם הבאנו דין זה לגבי ישובים שיש בהם שדות, אבל בתוך ירושלים אין שדות זריעה ממש. ובכל זאת דין זה נוגע כשיש שטח שאינו ראוי למעבר ולשימוש מכל סיבה אחרת. בשכונה הנ"ל שהיא בנויה על גבעה, יש הפרש גבהים בין הרחובות, ולכן יש מקומות שיש קטע של מורד תלול, שמגדלים בו עצים וצמחיה, ואחרי כמה שנים שהצמחיה גדלה, אין אפשרות לעבור שם כלל, [ובפרט שבחלק העליון עושים גדרות לכל האורך, למנוע נפילה]. עברו האחראים ועשו חשבון שאמנם השטח הזה צר [כעשרה מטרים], אבל הוא ארוך מאוד, באורך יותר ממאתים מטרים, וא"כ יש בו כמה פעמים בית סאתיים שאינו ראוי לשימוש, והרי זה נעשה לשטח קרפף האסור, וגם אוסר את שאר השכונה, כי בכמה מקומות אין לפניו גדר [מהצד התחתון], והרחוב פרוץ אל מקום האסור.

כדי לפתור בעיה זו, הם עשו פתרון מיוחד, לחלק אותו לכמה חלקים, שבכל חלק יהיה פחות מבית סאתיים, ואז אפילו שאינו ראוי לשימוש, אינו נאסר. מכיון שהשטח צר וארוך, הם מדדו באיזה גודל מצטבר שטח של בית סאתיים (1150 מטר רבוע לשיעור רח"ט), וקצת לפני כן עשו גדר במורד המפלס, שסוגרת מהצד העליון עד הצד התחתון, [ונשאר מעט פתוח, שמותר ע"י עומד מרובה על הפרוץ, פחות מ"י אמות]. וכך עשו בכמה מקומות, וביטלו את האיסור של המקום. פתרון זה נעשה גם בשכונת הר נוף בירושלים. [במקומות שהשטח מישורי, יש מקומות שעושים שבילים באמצע שראויים לשימוש וגם עוברים בהם, והם ג"כ גורמים שכל קטע נחשב לעצמו, ואין בקטע אחד יותר מבית סאתיים. אבל במקום זה לא היה שייך לעשות פתרון של שבילים, כי לא יעברו בהם, ולכן עשו גדרות].

גדר במורד כני לחלק את הקרפף שבשכונה

מהי דריסת רגל, ומתי הגוי לא יאסור ברחוב

נידון נוסף שהיה באותו עירוב, בנושא הלכתי אחר, שנוגע לדירת גוי ומומר שגרים בשטח העירוב, תקנו חז"ל שהם אוסרים את העירוב בפת. ואף ברחוב מחוץ לחצר ולדירה שלהם אסור לטלטל מהבתים, או להכניס מהרחוב לבתים, כי יש לגוי ולמומר זכות דריסת רגל לעבור דרך הרחוב אל ביתו, וזה פוסל את העירוב.

אבל אם יש לבנין של הגוי שתי יציאות, אחת לרחוב של העירוב, ואחת לרחוב שאינו בעירוב, אפשר לסלק אותו, כלומר להגדיר שמבחינה הלכתית הזכות שלו היא דרך הרחוב האסור שאינו בעירוב בלא"ה, ואז אינו אוסר את הרחוב שבתוך העירוב. משא"כ אם שתי הרחובות נמצאים בעירוב, א"כ בהכרח היציאה שלו דרך העירוב וזכות דריסת הרגל שלו אוסרת את שתי הרחובות. ויש אפשרות לחלק את הרחובות לשני עירובים, ואז הוא יאסור רק אחד מהם, בתנאי שיש סיבה שאחד יאסור יותר מהשני.

האם אפשר לסלק בדרך שקשה ללכת בה

על פי הלכות אלו, שאל האחראי, שיש מחלל שבת שגר ברחוב בקצה השכונה, אבל כיון שהשכונה מוקפת בגדר, אי אפשר לצאת מהרחוב אל מחוץ לעיר, אלא רק דרך השכונה, וא"כ לכאורה הוא יאסור את כל השכונה. אבל יש מקום שיש חור קטן בגדר, שנראה שיש מישהו שעובר שם [כי כמה פעמים סגרו אותו והוא שוב פתוח], למרות שזה יוצא אל הר פתוח שאין בו דרך מסודרת להליכה. יתכן שמדובר בפועלים ערבים שמקצרים דרכם דרך ההר. והשאלה האם בדרך כזו אפשר לומר שנסלק את הגוי

האם אפשר לסלק גוי דרך חור בגדר אל החיים

המומר שגר ברחוב, ונאמר שנחשב שיש לו יציאה אחרת. או שמא דרך כזו אינה אופציה לאדם מן השורה, וצריך שתהיה דרך סלולה ומסודרת.

והנה בגמרא (עירובין דף טו.) ובשו"ע (סי' שפ"ט) מבואר בענין זה, שאם יש אחורי בית הגוי חלון שפתוח לבקעה, אפילו אין בו אלא ד' טפחים על ד' טפחים, אינו אוסר את הרחוב, אפילו מכניס ומוציא גמלים וקרונות דרך הרחוב כל היום, משום שמסתמא חפץ יותר בפתח ובקעה שיש לו לבדו ופתוח לאוויר, ולכן הפתח למבוי נחשב כפתח שאינו רגיל בו, שאע"פ שמשמש בו, אינו אוסר בו. מבואר בזה שאפשר לסלק את הגוי גם דרך חור קטן, אפילו שהוא לא יכול לצאת דרכו בצורה נורמלית. וא"כ ה"ה לעניינינו שהיציאה מהגדר היא פירצה שראוי לעבור בה, והדרך שאחריה אינה ראויה אלא ע"י הדחק, מ"מ נוכל לסלק אותו ושזכות

ברכת מזל טוב, לחתן היקר שמואל נ"ו

לרגל הכנסו לעול תורה ומצוות
זכות התרומה להוצאת גליונות אלו תעמוד לו ולמשפחתו
להתעלות בתורה וביראת שמים,
ויהיה תמיד מלא בשמחה של מצוה

השבוע התקדמנו בחישוב התחום לעיר אשדוד
ניתן לקבל את המאמר במייל ע"י שליחת בקשה
"קבלת תחום אשדוד", לכתובת A.83320@GMAIL.COM

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

**דיני התחומין
לא מחוץ לתחום!**

הידענות
פעמים רבות אתה ומשפחתך נפגשים בהלכות תחומין, ולא שמים לב?
ממתינים במין בביה"ח "הדסה הר הצופים", אפשר לחזור בשבת לרמות?
איך עושים עירוב תחומין ללכת לישוב הר שמואל?
כשמצאים ב"אור הגנוז" האם מותר ללכת לציון הרשב"י במירון?
בית נסעה עם הסמינה: עד היכן מותרת לטייל סביב למושב?
האם היולדת יכולה לקחת איתה בדים להחלפה. וטלית לבעלה?
האם בתוך ירושלים מותר ללכת גם שעה וחצי לשכונה הרחוקה?

הצטרף עכשיו לעשרות אברכים שלומדים להורות כהלכה. ע"י "מוקד העירוב"
שיעורים פעם בשבוע, בליווי מפות ומצגות, דפי סיכום, מבחנים

השיעורים בשכונת רמות פולין בירושלים
בימי שני בערב בשעה 08:30
לפרטים והרשמה 052-7622741
מספר המקומות מוגבל. באין מענה, נא להשאיר הודעה ונחזור אליך

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

